

LINEÁRNÍ KOMBINACE (LK)

Vektory $\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_s$; koeficienty $r_1, \dots, r_s$

$$\mathbf{v} = r_1 \mathbf{v}_1 + \dots + r_s \mathbf{v}_s = \sum r_k \mathbf{v}_k \quad (k=1 \dots s)$$

nulová LK: $\mathbf{v} = (0, \dots, 0) = \mathbf{0}$, přičemž pokud:

$r_1 = \dots = r_s = 0$ ...triviální nulová LK

$\exists i: r_i \neq 0$ ...netriviální nulová LK

LK – příklad:

$$s=2; \quad \mathbf{v}_1=(4,0,-20), \quad \mathbf{v}_2=(-1,0,5)$$

- triviální nulová LK (jediná):

$$\begin{aligned} r_1=r_2=0 \dots r_1\mathbf{v}_1 + r_2\mathbf{v}_2 &= 0(4,0,-20) + 0(-1,0,5) = \\ &= (0,0,0) + (0,0,0) = (0,0,0) \end{aligned}$$

- příklad netriviální, ale nenulové LK:

$$\begin{aligned} r_1=0, r_2=1 \dots r_1\mathbf{v}_1 + r_2\mathbf{v}_2 &= 0(4,0,-20) + 1(-1,0,5) = \\ &= (0,0,0) + (-1,0,5) = (-1,0,5) \end{aligned}$$

- příklad netriviální nulové LK:

$$\begin{aligned} r_1=2, r_2=8 \dots r_1\mathbf{v}_1 + r_2\mathbf{v}_2 &= 2(4,0,-20) + 8(-1,0,5) = \\ &= (8,0,-40) + (-8,0,40) = (0,0,0) \end{aligned}$$

LINEÁRNÍ (NE)ZÁVISLOST

Vektory $\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_s$ jsou lineárně závislé (LZ) $\Leftrightarrow \exists$ jejich netriviální nulová LK.

Naopak jsou lineárně nezávislé (LN) $\Leftrightarrow \nexists$ jejich netriviální nulová LK (čili jediná existující nulová LK je ta triviální).

Zkoumáme-li pouze dvojici vektorů ($s=2$), pak ty jsou LZ $\Leftrightarrow$ jeden je násobkem druhého.

Příklad – pokračování: Vektory $\mathbf{v}_1=(4,0,-20)$ a $\mathbf{v}_2=(-1,0,5)$ byly opravdu LZ, neboť: $\mathbf{v}_1 = -4\mathbf{v}_2$

Vlastnosti LZ vektorů

- (1) Vektory $\mathbf{0}, \mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_s$ jsou vždy LZ
- (2) Vektory $\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_s$ jsou vždy LZ
- (3) Jsou-li $\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_s$ LZ, jsou LZ i vektory $\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_s, \mathbf{v}_{s+1}$
- (4) Jsou-li $\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_s$ LZ, pak aspoň jeden z nich je LK zbývajících

Vlastnosti LN vektorů

Jsou-li $\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_s$ LN, pak

- (1) žádný z nich není nulový
- (2) každé dva jsou navzájem různé
- (3) žádný není LK zbývajících
- (4) každá jejich podmnožina je také LN
- (5) pokud $r \neq 0$, též $r\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \dots, \mathbf{v}_s$ jsou LN
- (6) $\mathbf{v}_1 + r_2\mathbf{v}_2 + \dots + r_s\mathbf{v}_s, \mathbf{v}_2, \dots, \mathbf{v}_s$ jsou také LN

Označme n počet souřadnic vektorů (tzv. rozměr, dimenze); každá n -tice LN vektorů $\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_n$ tvoří **bázi** daného n -rozměrného vektorového prostoru; tj. kterýkoli n -rozměrný vektor lze zapsat jako LK vektorů báze (vektorů $\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_n$).

Příklad: Klasickou ukázkou báze je tzv. jednotková báze, která má např. pro $n = 3$ tvar: $\mathbf{v}_1 = (1, 0, 0)$, $\mathbf{v}_2 = (0, 1, 0)$, $\mathbf{v}_3 = (0, 0, 1)$.

MATICE (typu mn)

$\mathbf{A}_{mn}$ je „tabulka čísel“ (m řádků, n sloupců)

Její prvky: a_{ij} , $i=1 \dots m$, $j=1 \dots n$; $\mathbf{A} = [a_{ij}]$

Rovnost: $\mathbf{A}=\mathbf{B} \Leftrightarrow \forall i=1 \dots m, j=1 \dots n: a_{ij}=b_{ij}$

Součet: $\mathbf{A}+\mathbf{B} = [a_{ij}+b_{ij}]$

Násobek: $r\mathbf{A} = [ra_{ij}]$

Transpozice: Je-li $\mathbf{A}$ typu mn, $\mathbf{B}$ typu nm a pro $\forall i=1 \dots m, j=1 \dots n: a_{ij}=b_{ji}$, pak $\mathbf{B}=\mathbf{A}^T$

MATICE A_{mn} – speciální případy:

nulová $\Leftrightarrow \forall i,j: a_{ij}=0$

čtvercová (řádu n) $\Leftrightarrow m=n$

(značeno pak jen A_n)

její hlavní diagonála: prvky a_{ii}

její vedlejší diagonála: prvky $a_{i,n-i+1}$

a_{11}								a_{14}
	a_{22}						a_{23}	
		a_{33}				a_{32}		
			a_{44}		a_{41}			

Čtvercové matice A_n – speciální případy:

diagonální $\Leftrightarrow \forall i \neq j: a_{ij} = 0$

skalární $\Leftrightarrow \forall i \neq j: a_{ij} = 0 \wedge a_{ii} = r$

jednotková (I) $\Leftrightarrow \forall i \neq j: a_{ij} = 0 \wedge a_{ii} = 1$

7	0	0	0		-3	0	0	0		1	0	0	0
0	-3	0	0		0	-3	0	0		0	1	0	0
0	0	0	0		0	0	-3	0		0	0	1	0
0	0	0	12		0	0	0	-3		0	0	0	1

Čtvercové matice A_n – speciální typy:

horní trojúhelníková $\Leftrightarrow \forall i > j: a_{ij} = 0$

dolní trojúhelníková $\Leftrightarrow \forall i < j: a_{ij} = 0$

						0	0	0
0							0	0
0	0							0
0	0	0						

Čtvercové matice A_n – speciální typy:

symetrická $\Leftrightarrow \forall i,j: a_{ij} = a_{ji}$ ($A = A^T$)

antisymetrická $\Leftrightarrow \forall i,j: a_{ij} = -a_{ji}$ ($A = -A^T$)

2	-1	0	4		0	-1	0	4
-1	3	-7	8		1	0	-7	8
0	-7	0	3		0	7	0	3
4	8	3	-1		-4	-8	-3	0

HODNOST MATICE

$h(A)$ ... je rovna maximálnímu počtu LN řad (řádků nebo sloupců) dané matice A

určování $h(A)$ převodem na stupňový tvar:

X	?	?	?	?	?	?	?
0	0	X	?	?	?	?	?
0	0	0	0	0	0	0	X
0	0	0	0	0	0	0	0

0...nula   X...nenulový prvek (pivot)   ?...libovolný prvek

$h(A)$ =počet pivotů, zde $h(A)=3$

URČENÍ HODNOSTI MATICE

povolené úpravy při převodu matic na
stupňový tvar kvůli určení $h(A)$:

- (i) přehození dvou řad
- (ii) nenulový násobek dané řady
- (iii) přičtení násobku libovolné (jiné) řady
k dané řadě

0	0	0	0		2	-2	0	1		2	-2	0	1
-4	4	0	-2		-4	4	0	-2		0	0	0	0
2	-2	0	1		0	0	0	0		0	0	0	0

Pro všechny tyto tři matice teď víme: $h(A)=1$